

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön COVID-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön COVID-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi (HE 62/2020 vp): Asia on saapunut liikenne- ja viestintävaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Rita Linna, liikenne- ja viestintäministeriö (etäkuuleminen)
- lainsäädäntöjohtaja Silja Ruokola, liikenne- ja viestintäministeriö (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- Poliisihallitus
- Rajavartiolaitos
- Liikenne- ja viestintävirasto
- Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL)
- VR-Yhtymä Oy
- Ahvenanmaan maakunnan hallitus
- Finnair Pilotage Oy
- Auto- ja Kuljetusalan Työntekijäliitto AKT ry
- Autoliikenteen Työnantajaliitto ry
- Autoliitto ry
- Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- Keskuskauppakamari
- Liikenneturva
- Linja-autoliitto
- Suomen Kuljetus ja Logistiikka SKAL ry
- Suomen Merimies-Unioni SMU ry
- Suomen Satamaliitto ry

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

- Suomen Taksiliitto ry
- Suomen Varustamot ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ajokorttilain lääkärintodistusten toimittamista ajokortteja uusittaessa koskevia säännöksiä, alusrekisterilain jäljennöstä saantoasiakirjasta koskevia säännöksiä, eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain alusten turvatarkastuksia koskevia säännöksiä, laivaväestä ja alusten turvallisuusjohtamisesta annetun lain miehistömääräyksiä koskevia säännöksiä, liikenteen palveluista annetun lain ammattipätevyyksiä ja joukkoliikenteen aikatauluja koskevia säännöksiä sekä luotsauslain pätevyyksien jatkamista koskevia säännöksiä. COVID-19-tartuntatautiepidemian aiheuttaman poikkeustilan ja liikkumista koskevien rajoitusten vuoksi tarvitaan liikennealan lainsäädäntöön väliaikaisia muutoksia, joilla helpotetaan kansalaisten ja yritysten toimintaa sekä turvataan kuljetusten toimiminen. Ehdotetuilla säännöksillä pyritään suojaamaan erityisesti riskiryhmiin kuuluvia henkilöitä ja helpottamaan heidän arkeaan. Esitys sisältää lähinnä määräaikoihin ja toimitettaviin asiakirjoihin liittyviä muutoksia tie- ja rautatieliikennettä sekä merenkulkua koskeviin säännöksiin.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ajokorttilain ja alusrekisterilain muutokset olisivat voimassa 31.10.2020 saakka. Eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain poikkeus olisi voimassa 31.12.2020 saakka. Merenkulun pätevyyksiä koskevien pidennystarpeiden vuoksi laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain sekä luotsauslain muutokset olisivat voimassa enintään 30.4.2021 saakka. Suurin osa liikenteen palveluista annetun lain muutoksista olisi voimassa 31.10.2020 saakka, mutta koska merenkulun pätevyyksiä koskevat muutokset on yhtenäistetty edellä mainittujen laivaväkilain ja luotsauslain muutosten kanssa, olisi laki voimassa 30.4.2021 saakka.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

COVID-19-epidemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta on saanut laajasti asiantuntijalausuntoja esityksestä. Lausunnoissa esityksessä ehdotettuja poikkeuksia ja helpotuksia on puollettu. Asiantuntijalausunnoissa valiokunnan huomioita on kuitenkin kiinnitetty joihinkin kysymyksiin, joiden tulkintaa on syytä selvittää valiokunnan mietinnössä.

Hallituksen esityksen laatimisen jälkeen Euroopan komissio antoi 29.4.2020 ehdotuksen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi erityisistä väliaikaisista toimenpiteistä COVID-19-tartuntaepidemian johdosta koskien eräiden todistusten, lupien ja valtuuksien voimassaoloa sekä tiettyjen määräaikaisten tarkastusten ja koulutusten lykkäämistä liikennealan lainsäädännössä. Ehdotus oli yksi neljästä liikennealan asetusehdotuksesta, joiden tavoitteena on helpottaa liikenteen toimialan toimintaa COVID-19-tartuntatautiepidemian aikana lisäämällä joustavuutta ja poistamalla hallinnollisia esteitä tie-, rautatie-, lento- ja sisävesiliikenteessä sekä merenkulussa. Liikenne- ja viestintäministeriö on kiinnittänyt valiokunnan huomiota siihen, että näissä säädös-

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

ehdotuksissa säädetään osin samoista asioista kuin nyt käsittelyssä olevassa hallituksen esityksessä. Tämän vuoksi valiokunta on liikenne- ja viestintäministeriön ehdottamalla tavalla hylännyt hallituksen esitykseen sisältyvän 1. lakiehdotuksen ja poistanut 5. lakiehdotuksesta kolme pykälää.

1. Laki ajokorttilain väliaikaisesta muuttamisesta

EU-komission asetusehdotus koskee ajokorttien voimassaoloa ja koko ajokorttidirektiivin 7 artiklaa ja vastaavia kohtia liitteistä. Koska näyttää epävarmalta, olisiko hallituksen esityksen lakiehdotuksessa esitetty lääkärintodistusten toimittamista koskeva poikkeus EU-asetuksen antamisen jälkeen laillisesti toteutettavissa ja koska asetusehdotus on hallituksen esityksen lakiehdotusta kattavampi, valiokunta esittää ajokorttilain väliaikaista muuttamista koskevaa lakiehdotusta hylättäväksi.

3. Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Oikeusministeriö kiinnittää lausunnossaan huomiota ehdotetun lain eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain (turvatoimilaki) (485/2004) väliaikaisesta muuttamisesta 4 a §:n toiseen momenttiin, joka koskee luokituslaitoksen työntekijään sovellettavaa rikosoikeudellista virkavastuuta. Saadun selvityksen perusteella todistuksen antaminen on osa tarkastusta ja se annetaan nimenomaan tarkastuksen perusteella, eli turvatarkastus ja todistus liittyvät kiinteästi toisiinsa. Näin ollen rikosoikeudellinen vastuu koskee molempia ehdotettuja toimenpiteitä.

Asiantuntijalausunnoissa on myös kiinnitetty huomiota turvatodistusten voimassaoloaikaan. Saadun selvityksen perusteella asia ei kuulu kansalliseen toimivaltaan, koska turvatodistuksen voimassaolosta määrätään alusten ja satamarakenteiden kansainvälisessä turvasäännöstössä (ISPS-säännöstössä), joka on Euroopan parlamentin ja neuvoston 31 päivänä maaliskuuta 2004 alusten ja satamarakenteiden turvatoimien parantamisesta antaman asetuksen, (EY) N:o 725/2004, kautta suoraan sovellettavaa sääntelyä. Näin ollen siitä ei voida säätää hallituksen esityksellä.

4. Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Oikeusministeriön kysymyksen ja liikenne- ja viestintäministeriön täsmennyksen perusteella valiokunta toteaa, että laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annettuun lakiin (1687/2009) ehdotetun uuden 13 §:n 4 momentin tarkoituksena on, että erivapaus voitaisiin tarvittaessa myöntää myös sellaisille henkilöille, joilla tätä ei ole ennen ollut.

5. Laki liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Edellä mainittu komission ehdottama EU-asetus menee voimaan tultuaan kansallisen lainsäädännön edelle, ja sen mukaisia säännöksiä on kaikissa jäsenvaltioissa sovellettava yhdenmukaisesti. Koska asetuksen säännökset ja liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 28 a, 74 ja 78 §

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

ovat päällekkäisiä, valiokunta on poistanut kyseiset pykälät 5. lakiehdotuksesta ja muuttanut johlauseetta.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Liikenne- ja viestintävaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 62/2020 vp sisältyvät 2.—4. ja 6. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 62/2020 vp sisältyvän 5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hylkää hallituksen esitykseen HE 62/2020 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen.

Valiokunta ehdottaa, että 1. lakiehdotus hylätään.

2.

Laki

alusrekisterilain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään väliaikaisesti alusrekisterilakiin (512/1993) uusi 20 a § seuraavasti:

20 a §

Rekisteröintihakemus poikkeusoloissa

Edellä 20 §:ssä tarkoitettua velvollisuutta esittää alkuperäinen asiakirja tai julkisen notaarin oikeaksi todistama jäljennös ei ole ajanjaksona, joka alkaa 16 päivänä maaliskuuta 2020 ja päättyy 31 päivänä lokakuuta 2020. Hakija voi tänä aikana esittää tarpeellisenä selvityksenä oman saantonsa laillisuudesta jäljennöksen alkuperäisestä asiakirjasta. Alkuperäinen tai oikeaksi todistettu asiakirja on kuitenkin toimitettava rekisteriviranomaiselle viimeistään määräajan päättyttyä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2020 ja on voimassa 31 päivään lokakuuta 2020.

3.

Laki

eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta annettuun lakiin (485/2004) väliaikaisesti uusi 4 a § seuraavasti:

4 a §

Luokituslaitoksen tekemä aluksen turvatarkastus

Liikenne- ja viestintävirasto voi valtuuttaa aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annetun lain (1686/2009) 2 §:n 42 kohdassa tarkoitetun hyväksymänsä luokituslaitoksen tekemään alukselle Euroopan unionin alusten ja satamarakenteiden turvatoimien parantamisesta annetussa asetuksessa (EY) 725/2004 tarkoitetut turvatarkastukset, joihin kuuluu väli- ja uusintatarkastuksia. Lisäksi virasto voi valtuuttaa edellä tarkoitetun luokituslaitoksen antamaan tarkastetulle alukselle kansainvälisen turvatodistuksen. Valtuutukset ovat voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun luokituslaitoksen työntekijään sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan 1 momentissa tarkoitettua turvatarkastusta. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2020 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2020.

4.

Laki

laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta annetun lain (1687/2009) 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 976/2018, väliaikaisesti uusi 4 momentti seuraavasti:

13 §

Miehitystodistuksessa määrätystä pätevydestä poikkeaminen

COVID-19-tartuntatautiepideemiasta johtuvien poikkeusolojen vuoksi Liikenne- ja viestintävirasto voi 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta ei kuitenkaan 31 päivänä lokakuuta 2020 jälkeen pakottavista syistä myöntää erivapauksia aluksella vaaditusta pätevydestä myös liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 98 §:ssä tarkoitettua lisäpätevyystä. Erivapaus voidaan myöntää, jos menettely ei aiheuta vaaraa ihmishengelle, omaisuudelle eikä ympäristölle. Erivapaus ei saa olla voimassa yli kuutta kuukautta kerrallaan.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 2020 ja on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2021.

5.

Laki

liikenteen palveluista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään liikenteen palveluista annettuun lakiin (320/2017) 26 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 371/2019, väliaikaisesti uusi 3 momentti, ~~lakiin väliaikaisesti uusi 28 a §, 74 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 301/2018, 984/2018 ja 371/2019, väliaikaisesti uusi 6 momentti, 78 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 301/2018, väliaikaisesti uusi 3 momentti,~~ lakiin väliaikaisesti uusi

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

109 a § sekä 179 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 984/2018 ja 371/2019, väliaikaisesti uusi 5 momentti seuraavasti:

26 §

Taksinkuljettajan ajoluvan voimassaolo ja uusiminen

— — — — —
Jos ajoluvan voimassaolo päättyy 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020, hakijan on toimitettava ajoluvan uusimisen edellytyksenä oleva 25 §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen terveysvaatimusten täyttymisen osoittava lääkärinlausunto poliisille kuuden kuukauden kuluessa ajoluvan uusimisesta.

~~28 a §~~

~~*Kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyden voimassaolon jatkuminen*~~

~~Jos 27 §:n 1 momentissa tarkoitetun kuorma- ja linja-autonkuljettajan ammattipätevyyden voimassaoloaika olisi päättynyt 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta ennen 31 päivää lokakuuta 2020, ammattipätevyyden voimassaolo jatkuu 31 päivään lokakuuta 2020 ilman, että kuljettajalta edellytetään 34 §:ssä tarkoitetun jatkokoulutuksen suorittaminen.~~

~~74 §~~

~~*Rautatieliikenteen kuljettajan lääkärintarkastukset*~~

— — — — —
~~Jos 71 §:n 1 momentissa tarkoitetun rautatieliikenteen kuljettajan luvan ja sen voimassa pitämisen edellytyksenä oleva lääkärintodistus olisi toimitettava 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020, kuljettaja voi toimittaa lääkärintodistuksen kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, jolloin hänen olisi edellisen määräaikaisen tarkastuksen yhteydessä annetun lääkärintodistuksen mukaan viimeistään pitänyt käydä 2 momentin mukaisessa lääkärintarkastuksessa. Tätä säännöstä ei kuitenkaan sovelleta henkilöön, jolta rautatielääkäri on erikseen edellyttänyt säännönmukaista useammin tehtäviä lääkärintarkastuksia.~~

~~78 §~~

~~*Lisätodistuksen voimassaolo ja voimassapitäminen*~~

— — — — —
~~Jos kuljettajan olisi suoritettava lisätodistuksen voimassa pitämiseksi 2 momentissa tarkoitettu näyttö 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020, kuljettaja voi suorittaa näytön kuuden kuukauden kuluessa siitä päivästä, johon mennessä hänen olisi rautatieliikenteen harjoittajan edellisen näytön yhteydessä antaman kelpuutuksen perusteella pitänyt suorittaa näyttö.~~

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

109 a §

Laivaväen pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten voimassaolon jatkuminen

Niiden 109 §:ssä tarkoitettujen laivaväen määräaikaisten pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten, joiden voimassaoloaika päättyy 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020, voimassaolo jatkuu ilman erillistä hakemusta kuusi kuukautta siitä ajankohdasta, jona alkuperäisen pätevyyskirjan tai lisäpätevyystodistuksen voimassaolo päättyy.

179 §

Liikenne- ja viestintäviraston seuranta- ja yhteensovittamistehtävät

Edellä 2 momentissa säädetyistä poiketen henkilöliikenteen kuljetuspalvelun tarjoajan on ajanjaksona, joka alkaa 16 päivänä maaliskuuta 2020 ja päättyy 31 päivänä lokakuuta 2020, ilmoitettava säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, lopettamisesta ja olennaisista muutoksista Liikenne- ja viestintävirastolle viimeistään viisi päivää ennen suunnitelman toteuttamista siltä osin kuin tiedot eivät ole saatavilla avoimesta rajapinnasta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2020 ja on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2021.

6.

Laki

luotsauslain väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään väliaikaisesti luotsauslakiin (940/2003) uusi 21 a § seuraavasti:

21 a §

Poikkeusoloja koskevat säännökset

Poiketen siitä, mitä 12 §:n 1 momentin 5 kohdassa ja 14 §:n 3 momentin 3 kohdassa säädetään, koeluotsausvaatimusta ei edellytetä myönnettäessä uusia luotsin ohjauskirjoja tai linjaluot-

Valiokunnan mietintö LiVM 3/2020 vp

sinkirjoja ajanjaksona, joka alkaa 16 päivänä maaliskuuta 2020 ja päättyy 31 päivänä lokakuuta 2020. Tässä momentissa tarkoitettu ilman koeluotsausta myönnettävä luotsin ohjauskirja tai linjaluotsinkirja on voimassa kuusi kuukautta myöntämispäivästä.

Niiden 12 §:n 2 momentissa tarkoitettujen luotsin ohjauskirjojen, 14 §:n 5 momentissa tarkoitettujen linjaluotsinkirjojen ja 16 §:n 5 momentin nojalla myönnettyjen erivapauksien, joiden voimassaoloaika päättyy 16 päivänä maaliskuuta 2020 tai sen jälkeen, mutta viimeistään 31 päivänä lokakuuta 2020, voimassaolo jatkuu alkuperäisen luotsin ohjauskirjan, linjaluotsinkirjan tai erivapauden viimeisestä voimassaolopäivästä kuusi kuukautta ilman erillistä hakemusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 2020 ja on voimassa 30 päivään huhtikuuta 2021.

Helsingissä 8.5.2020

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Suna Kymäläinen sd
varapuheenjohtaja Ari Torniainen kesk
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Juho Kautto vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Matias Marttinen kok
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Mirka Soinikoski vihr
jäsen Kari Tolvanen kok
jäsen Paula Werning sd
varajäsen Jani Mäkelä ps
varajäsen Mikko Ollikainen r

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Mika Boedeker